

El carnaval d'Encamp, un símbol d'arrel i d'identitat

La gent de la parròquia d'Encamp se sent orgullosa del seu Carnaval, una festa ininterrompuda durant quatre dies, caracteritzada per la disbauxa i la sàtira, tot seguint el lema de la festa, "Per Carnaval tot s'hi val". I és que la fama del Carnaval d'Encamp s'estén a tot Andorra i zones veïnes, li ve donada per la complicitat i sentiment amb què els encampadans senten la seva festa, i pel respecte a la tradició, fet que fa que el Carnaval d'Encamp sigui únic i singular, perquè segons diuen al poble els més vells, val més matar a un home que perdre una tradició.

El actes i festes del Carnaval d'Encamp, tal com avui els coneixem, són fruit del Rossend Marsol, Sícoris o advocat dels pobres, un advocat d'Artesa de Segre que s'instal·là a Encamp els anys 50 i recuperà velles tradicions com ara el Carnaval i les va posar blanc sobre negre.

El Carnaval és la festa gran d'Encamp. No hi ha festa que sigui tant anomenada com aquesta i no només a Encamp, sinó a tot el país. Els habitants de la parròquia se'n senten orgullosos (especialment el jovent) perquè és la seva festa, des de ben petits que l'han vist i el senten i el viuen intensament; és el seu Carnaval, és la seva festa i estan joiosos de poder-la preparar i viure intensament. Els connecta amb els seus pares i padrins; un o altre, qui més qui menys, en alguna època de la seva vida ha format part de la comissió de festes (actualment encara és un honor, orgull i distinció entre els més joves poder pertànyer-hi). I no és estrany avui dia començar a trobar padrins que comparteixin fotos del seu paper a les diverses representacions amb fills i també amb néts.

El Carnaval d'Encamp és símbol de constant renovació, de canviar la muda (les arrels són les mateixes i ben fondes, però el fullatge cada any és nou), però també ho és de continuïtat (la tradició). El que és nou enguany l'any que ve ja és vell, i recorda a les jerarquies establertes que han d'escoltar més la veu del poble representat pel jovent, que és l'encarregat de preparar-lo i l'autèntic amo i senyor del poble durant els cinc dies que dura el Carnaval.



Robert Lizarte
i Fernàndez,
coordinador de
museus i tradicions
del Comú d'Encamp



El Carnaval a Encamp és sentiment. Si ho demanéssim a molts d'ells, ens dirien que l'han vist des de petits i que l'han de mantenir viu, i de ben segur ens tornarien a repetir la dita que val més matar un home que perdre una tradició. Fa set anys i a causa que el comú va voler intervenir a la comissió va haver-hi fortes disputes entre els polítics i el jovent, disputes també entre diverses famílies del poble –no importen en absolut els ideals polítics–; aquests darrers no van cedir.

És el seu Carnaval, és la seva festa, el seu motiu d'orgull, que any rere any ufanosos presenten davant del poble i fan que aquest l'avalui.

La dita que per Carnaval tot s'hi val a Encamp és ben viva. Durant totes les actuacions, es passa revista de tota l'actualitat parroquial, nacional i internacional de forma sarcàstica i fins i tot àcida.

La setmana abans de començar la festa, un diari és el més llegit al poble: el Diari de Carnaval, elaborat pels membres de la comissió de festes. Aquest és el programa d'actes i, alhora, un diari igual que qualsevol altre però amb notícies fictícies i no tant, i semblances raonables o curioses entre els governants i qualsevol cosa de la qual es pugui riure i fer riure.

Durant totes les actuacions i amb els polítics presents a primera fila, els membres de la comissió reparteixen a tort i a dret, surt a la llum algun drapet brut, alguna insinuació..., ningú no s'enfada o s'ho pren malament, perquè és Carnaval, i a Encamp tothom sap què significa aquesta frase.

El Carnaval a Encamp és molt diferent de qualsevol altre i potser perquè aquest fet és així fa que el jovent i el poble se'n sentin orgullosos. El que arreu és el Carnaval, balls i desfilades de comparses, aquí no ho és. Aquí són Carnaval els Contrabandistes i l'Óssa, i també ho és l'Operació de Sa Majestat; els balls i desfilades de comparses queden en un segon lloc.

Darrerament, el Carnaval l'han titllat en alguns mitjans de comunicació de freaki o gore, i atès que diversos personatges del món de la faràndula hi han pres part, com ara Carmen de Mairena, Pocholo Martínez Bordiu i en aquest darrer any Paquirrín, no fan sinó donar anomenada a la festa i orgull als membres de la comissió de festes, que també s'han fet seva la famosa frase de Fraga Iribarne Encamp is different. Són freaks i orgullosos.

El cert és que el poble els vol i amb la seva aprovació (només cal veure l'afluència als actes) fan bona la feina de la comissió i del jovent, que esperen amb candeletes poder tenir 14 anys per participar, ajudar i aprendre a fer el Carnaval.

Al final de totes les actuacions el jovent canta l'himne d'Encamp i el poble acompanya a cor, i es diuen visques a Encamp i al Carnaval que són respostos. Per a l'encampadà és un orgull (i vol demostrar-ho) pertànyer a la parròquia i participar del seu Carnaval.

Seguidament descriuré els actes emmarcats dins del Carnaval d'Encamp.

Dissabte de Carnaval. Penjada del Carnestoltes

Acte que dona el tret de sortida al Carnaval d'Encamp.

La festa de Carnaval comença amb la tradicional penjada del Rei Carnestoltes, que es fa dissabte al migdia davant de la plaça del Consell.

Cada any es penja un personatge diferent. El causant de tots els mals del poble és penjat al bell mig de la plaça (on penjarà fins Dimarts Gras) i mentre hi sigui penjat, tot és permès. L'acte (una representació teatral) acaba amb una multitud de trets de salva i tracada general i una ballada de l'esbart de la vila, l'Esbart Sant Romà.

Es finalitza dit acte amb el poble cantant a capella i a pulmó l'himne de la parròquia (que tothom sap i canta).

Desfilada de carrosses i comparses

A la tarda desfilen gent de tota condició i edat, abillats de mil i una manera possibles, segons la imaginació i el toc personal (i alguns fins i tot freaks).

Diumenge de Carnaval

A la tarda se celebra el **Judici dels contrabandistes**. Tot i que és un ritual amb origen al segle XIX o a les primeres dècades del segle XX, es representa ininterrompudament des de la dècada dels 50 a partir d'un guió escrit per Rossend Marsol Sícoris.

La representació comença quan el jovent, disfressat de contrabandistes (roba vella i trencada) i carregats amb fardos (amb qualsevol cosa per contrabandejar) baixen de la muntanya estacats a un vehicle que representa els carrabiners espanyols, que els han enxampat i els porten davant del tribunal; al bell mig de la plaça els jutjaran.

Allà hi ha preparada la sala del judici, amb batlle, fiscal i botxí amb guillotina inclosa; els esperen amb candeletes.

Els contrabandistes i el seu cap, el Sis Dits, són defensats per l'advocat dels pobres. Després d'un judici en què l'advocat dels pobres fa diverses al·legacions en defensa dels contrabandistes, s'aconsegueix convèncer el jutge (amb un bon suborn) que absolgui els acusats, i així és. Quan s'acaba la representació es fa una botifarrada popular allà mateix a la plaça, amb les botifarres extretes de la matança del porc realitzada durant el matí del mateix diumenge.

El ball de l'Óssa

El ball de l'Óssa d'Encamp, declarat recentment patrimoni cultural immaterial d'Andorra, és probable que s'hagués iniciat a l'edat mitjana. Des de la dècada dels 50, aquesta representació segueix un guió escrit per Rossend Marsol Sícoris. L'actuació se celebra el **Dilluns de Carnaval** a la tarda.

L'acció recull escenes de l'Andorra tradicional representades per personatges arquetípics.





Comença a la plaça de la vila, on el majordom contracta per a la sega d'un prat una colla de dallaires que marxen cap a la feina. El manador ha d'emprar constantment el bastó per fer treballar aquella colla de dropos. Sota un pi es reuneixen els dallaires i canten velles cançons populars com *La desgràcia d'un pobre home* i *Sega-me-la arran*. Quan arriben el fregó i la fregona dalt d'un ruquet amb el berenar, els nois comencen a empaitar la minyona, que es defensa com pot. De cop i volta, un bram ferotge atura en sec la gresca i una óssa fa acte de presència, arrasant tot el que troba. Esporuguits, els dallaires i els fregons se'n van cap al poble a demanar auxili als caçadors, els quals arriben tot seguit i abaten a trets la fera, que fins llavors no havia deixat de ballar. Finalment, arriben l'amo i la mestressa, que reparteixen en recompensa una bossa de sous als presents, i tots plegats entonen la cançó *Eixa nit hem mort la ruca*. Seguidament tot el poble es fa fotografies amb l'óssa morta al mig de la plaça mentre mengen all-i-oli de codony.

Dimarts de Carnaval es despenja el Rei Carnestoltes i se l'opera. A Encamp no es jutja. Un altre ritual carnavalesc té per objecte el ninot del Carnestoltes, que, després de quatre dies de romandre penjat a la plaça del poble, la nit del dimarts és despenjat i portat en una ambulància al lloc on un *equip mèdic* li practica una peculiar operació, que consisteix a treure-li de les entranyes, un a un, els òrgans procedents de la matança del porc feta diumenge al matí. Aquestes entranyes volen literalment per la sala.

A més a més dels rituals esmentats, el Carnaval encampadà inclou encara d'altres celebracions populars, com el berenar de botifarres diumenge a la tarda, obert a tot el poble, que fins fa molt pocs anys era precedit per la matança pública del porc, i la sardinada de dimecres a la nit, com a colofó de la festa, que acaba amb un espectacle de focs d'artifici i correfoc. Moltes gràcies!